

המציפה

עותון שבועי

לכל עניני החיים, לספרות ולמדעים ולכל עניני היהודים.
יוצא לאור בכל ערב שבת.

מחיר ההתימה על המצפה

באוסטריא אונגרי: לשנה 7. — בתרים / חצי שנה 3.50. — / רבע 1.75. —

באשכנז: לשנה 8. — בתרים

ביתר הארצות: לשנה 9 בתרים — 9.50 פראנק.

"רמת המצפה" נכנסת עתה בגליון עצמו, הגדולה משהיה ופכיל המר ספרותי יותר מאשר עדי כה. אין הנחה מהמחיר.

מחיר גליון בודד 14 הלר.
מחיר מודעות או הזכרות לנפטרים לפי גדל השמחה.
ברכת מן 60 הלר. הודעת אירוסין כתר. זו או זו בראש הגליון שני בתרים
המשנה מקומו עליו להודיענו מיד לא רק ישם מקומו החדש, כי גם ישם מקום בית הדאר הקודם.
קאנטא של פאסטשעק נומר 76.918 האדרסה לבית המערכת ולאדמיניסטרציה "HAMICPE" Kraków.
(בחוק לארץ להוסיף: Oesterreich)
בנייט: רהוב סעבאטיאנא 32

Kraków, 3 Czerwca 1910. גליון כב. קראקא, מיה אייר י"ב במדבר התר"ע.

הקונגרס התישע עבר. השאלות, שהכו לפתרון נדחו בקיש, ההנהלה נצחה והאפוזיציה נפלה. קשה לדעת את סבת נצחונה של ההנהלה בשעה שיותר ממשפחת הצירים נסעו לבתחלה לשם הבאת שנויים עקריים בהסתדרות והתרכזותה. יש מבקשים סבה זו כמה שתכסיס מלחמתם של ראשי האפוזיציה "הרוסיים" לא הצטינו בנמוסיות יתרה, מה שקשה להאמין, אף כי בעל דעה זו הוא הדי"ר תוך, שציוניו אינה מוטלת בספק כלל. אך שהוא והכל נשאר על עמדו במקדמ, ואין העבודה זזה ממקומה אפילו זו כל שהוא (*).

לעומת הקפאון הזה בהכנת העבודה ההכרחית עולות הקטטות וגדלות מיום ליום. פני הקורא יאדימו לפעמים למקרא הדברים היוצאים בזמן האחרון מפי שתי הכתות כאחת, וביחוד מפי נשיא הסתדרותנו, ציוניו של מר ולפזון נעלה היא מעל כל ספק ועמי-דתו בראש ההסתדרות תוכיח, מלבד העבר הציוני שלו, שגם הוא אינו מחוסר ראיות כלל. הרבה יש להרהר אחרי שמת-עבודתו, שאינה מתאימה לתנאי-ההוה, כי על בן איננו הרצל, אלא סוחר עשיר, משכיל ובעל נפש, ואמנם מהרהרים ומבקרים, עתים כמדה נחוצה ובטעם ועתים יתר על המדה וברגישנות יתרה, המגעת לכל היותר להתרוח, בדרך הוכחה והבקרת ביטחון הירוס, אמת, שאין להתרוח כלפי הנשיא הנבחר — אהת היא בעניינינו אם ברצון או מתוך הכרח — מן המדות היפות ובעל-נפש ירחק ממנה, אבל מה לעשות — שואלים בעלי האפוזיציה — והנשיא גורם לכך? ואם נעייץ היטב בדבר, נראה, שיהרבה מן האמת יש בדבריהם. ראה מר ולפזון, שהאפוזיציה אינה דוקא ברוסיה, אך גם בישראל הארצות ואפילו באשכנז ואפילו בקלן

(* בזה לא ההנהגה אשמה, ביאם חסיסמה, שגם האפוזיציה אינה רוצה ואינה יכולה לשנותה ועוד יותר סבות מן ההוק, שאין איש בתוכנו אהראי בעדן. בכל אופן המתפש אחרי שיעיר לעואול בדמות אדם, שההנהגה בידו לפי שעה, אינו אלא טיפה אודאסרע. המערכת.

בנוהג שבעולם, שתעסק ההנהלה בעבודה מטיית בעתים שבין כנסיה לדעותה ותגשים את כל החלטות הכנסיה-בוחרתה — במלואן, ובעולמנו אין נוהגים כן. אצלנו מכלים את שתי השנים בין קונגרס לרעהו בתקון המעוות, בבקשת כפרה על העוונות שנעשו בימי-הכנסיה ומה יגרוע מזה ורע ביותר: בזמנים חדישים, שלא שערנו, ועבירה גוררת עבירה.. בנוהג שבעולם הנהגת ההסתדרות מציעה בכנסיה לפני הצירים הצעות חדשות, הפותחות אפקים חדשים ומצייאה אפשרויות-עבודה חדשות ודרכים חדשים, להתקרב אל המטרה ואין הצירים צריכים אלא לחוות את דעתם בהצעות אלו עד כמה נכונות הן ומובילות אל המטרה. ובעולמנו אין נוהגים כן. אצלנו עוברים ימי הקונגרס — שלא כנקל יבקרנו איש מיישראל, אלא במסורות-נפש ממש — בפריסת "מעשים" שאין המרציה בעצמו מאמין בהם ושלפיכך ענוה יתרה בקולו ומראהו כמראה מצמדק ומבקיש סליחה, ישנית בנבחים ופלפולים, המורידים יותר משהם מעלים מצד ההנהלה ולהפך בהצעות ותלונות — ולפעמים יותר מכן — מצד הצירים, אשר תחת להיות שומעים ומסכימים, הם נעשים משמיעים ומספקים בעל כרחם. אמנם היתה אהרת לפנינו, בימי הרצל גיב נשמעו תלונות רבות ושונות ואי לא לומר שלא צדקו ברבן, אך אז היתה הנהלה ומרגישת היתה ההנהלה ויש אומרים: מרגישת יותר מדי... Cogito, ergo sum! אם אפשר להשוות את החברה לפרט חי, כדעת ספנסר, הרצל היה מציע הצעות מלאות-ענין, אמנם לא כל הצעותיו נתנו להתקבל ולהתגשם, ואהדות מהן — נאמר זאת גלוי ומפרש — התנגדו לרוחנו העבר, אך עם זה נשאר הרצל יוצרה של ההסתדרות ויוצרו של כל המוסדות הציונים כמעט. נישא לשער אך היה הרצל מתיחס לתנאי העבודה של עכשו וגם אין אנו נזקקין לדעת זאת, לפי שאין אנו עוסקים "באך היה אלו" אלא ב"אך הוא עתה" ההוה-נדרוהא נכוש—הוא מר ורע מאד.

מיום שהונחה אבן הפנה להסתדרות הציונית לא פסקו בה הריבות, ומיני רגז שונים ומשונים הורגים ונישנים כמעט בפעם. לא עברה עוד אף שנה אחת על ההסתדרות הציונית, שיוכלו לקרא לה שנת-הישלום. מלחמות ממלחמות שונות נערכות בתוך ההסתדרות כנגדה, כל אחת מהן מצטיינה ברוחה ובטכניסיה המיוחדים לה ותוצאותיהן ידועות לכל העומד בתוך המחנה: דלוחמים הראשיים פורשים על הרב מן ההסתדרות בלב נוקף ררב או כמעט. כל אחד מהם בונה אחיב כמה לעצמו ותחת הסתדרות-אחת מוצקה ופועלת יש לנו חברות לעשרות, שכונתן פחות או יותר רצויה ופעולותיהן מאפע. והנגע הזה לא לבד שהוא עומד בעינו, אלא שהוא הולך ופוישה וכל כנסיה מביאה לנו — תמורת ישועות ונחמות — יסורים ופרודים חדשים.

ברוב חבה והוקרה אברך את ידידי הרה"ח מר פינחס יאזעפטאל בוין ואת אשתו הכבודה מבית מאטצענער לחתונת הזוב, שיוחגגו ביום א' בשבוע הבא. שמעון מנחם לזר.

חיים מארדער מאורשים בח' אייר עת"ר פאהאלאזשיסקא טארנאפאל

ואין ישרים! *

מיום שהונחה אבן הפנה להסתדרות הציונית לא פסקו בה הריבות, ומיני רגז שונים ומשונים הורגים ונישנים כמעט בפעם. לא עברה עוד אף שנה אחת על ההסתדרות הציונית, שיוכלו לקרא לה שנת-הישלום. מלחמות ממלחמות שונות נערכות בתוך ההסתדרות כנגדה, כל אחת מהן מצטיינה ברוחה ובטכניסיה המיוחדים לה ותוצאותיהן ידועות לכל העומד בתוך המחנה: דלוחמים הראשיים פורשים על הרב מן ההסתדרות בלב נוקף ררב או כמעט. כל אחד מהם בונה אחיב כמה לעצמו ותחת הסתדרות-אחת מוצקה ופועלת יש לנו חברות לעשרות, שכונתן פחות או יותר רצויה ופעולותיהן מאפע. והנגע הזה לא לבד שהוא עומד בעינו, אלא שהוא הולך ופוישה וכל כנסיה מביאה לנו — תמורת ישועות ונחמות — יסורים ופרודים חדשים.

(* אין אנו מסכימים להכותב. דעתנו בענין הזה אמורה בגליונות, המצפה שאהרי הקונגרס, ובכ"ז הקצענו מקום למאמר הנבחר, למען יראו הקוראים את טענות המתנגדים שבציוני רוסיה הממלאים אחרי ממשלתם, לבטל את ההסתדרות ולהפריע עבודתה בתואנות ובנרגנות תדירות, כמנהג מקומם לשהוק באפוזיציה ובפוליטיקה שר מפלגות, למלא מה שחבר להם בפוליטיקה הכללית. המערכת.

אפשר קרה אסון לחתונתה החולנית לעתים? והיא מתהלחלת... חתונה עדיין אדם בישנותו הבינוניות... עשיר ומכובד... ישא אישה ואולי גם בתולה... יקים זרע... ואז אמללה היא וביתה עד עולם... יקמן בתמיכה בחיו וישאיר שותפים לאחר מאה ועשרים שנה... ואפשר נגע האסון בנפיש החותן — לבה פועם, עשתנותיה מתכלבלות והיא גבוכה... שלמהילי יורש יחיד, אך... החותן, החותן...

הוא כנו ב"הלוייה" עד בא שלמהילי. קדיש-יחיד הוא. כשבא העירה ויקרב אל בית הוריו, מצא את פתח ההנות סגורה... אסון-נפש... הלם ברקתו כמו במקבת... יצא מי ויוליכוו הביתה, כשלחש לו: "מחכים רק לך, כי הכל מוכן להלוייה..." שלמהילי נתכלבל ולא חבין מאומה, רק כשהתפרץ בני אמו למראהו — ידע, כי יתום הוא מאביו. מהרו לקחת את המת ולשאת אותו לקבורה. כל בני העיר, למקטנם עד גדולם, נרעשו מן המת הפתאומי, ויתקבצו לחלק כבוד אחרון למת המכובד. "אדם... אדם... מניע אחד ראש — עוד בבקר קם משנתו ויתבונן ללכת לתתפלל בדרכו — ופתאום

פה מעוקם מצער ומוקף צללים, ושערות פאותיו והוקן המגודל השחור כהניתות ומספרים נטועים. האישה ספקה בפיה "אוי ואלל"י. ילדים אחדים התכנסו סביב האב והאם. עיני כלם נטויות להניד האיום. בעבור הבחלה הראשנה שבה צורת שלמהילי הרגילה, וגם מהו גבר על הפחד ויהי שוב פועל וחושב. "מה זאת? אסון... אסון בבית הוריו..." הוא נחפו לדרוכו, למען יסע במסע הקרוב שמה. האישה נשארה בכיתה בלב ממרה, אסון... איזה אסון?... אפשר נפלה דליקה בעיר ותשרוף את בית חתונה ואת חנותו... ואסון זה נוגע לה ביותר, שלמהילי שלה הנהו אמנם אדם-תורני, אהוב לכל, לשמים ולבריות, אך מזלו לקוי... אחרי מות הוריה, אשר התימרו "בתורתו ויראתו" נזקק הוא לתמיכות תכופות מכית הוריו... לולא זאת, כי אז... סבלו מחסור וגם רעב... ואמנם הוריו מעניקים מרכושם בכל עת, כי על כן בן-יחיד הוא להם... ואפשר אסון נפש? איום הרעיון... ומי משניהם? שאלה נוראה... החותן או החתונה?... החותן אדם טוב, ותרן, האוהב לתמוך במ נדיבות... החתונה אישה טובה גם היא, רק קצת קמצנית... ומי משניהם? —

פיליטון

היורש. מאת ראובן פאהן. מלגים בא לשלמהילי בירנברג, כישכנס לביתו עם תרמיל טלית-ותפלין מתחת לבית-שחיו, מסרו לו את התלגרים. בראותו זאת התחיל רותת ורועד. מקרה יחיד וכודה, כלום עסקים יש לו בכרכים או במדינות הים? אשתו ראתה ותלכין כסיד, ומפזת זעה התחילו נוצצות על פניה. שלמהילי חתם על השובר בחפזון וידו רועדת, ואצבעותיו ממששות במקום החותם לקרוע ולפתוח. עבודה קלה זו עלתה לו בעמל מתוך פזרון נפיש, והוא מגמנם מתוך הניד "לכא תיכף, אסון קרה". הוא כמו נתאבן, תמונתו דמתה לפסל מחוטב מתחת יד פסל: קומה זקופה, נקפאה, פנים ארוכים, חורים, מצה רבך וקיום חריפים באמצע לארכה, שמגיעים עד לאף העקום. עינים גדולות וכולשות שקמו בחוריהן.

על המצפה

כבשת הרש

ידענו זה כמה, כי סדר הכלכלה הכלתי מבני של יהודי פולן השחית ברבים מהם ביחודים, את רגיש המוסר ולמרות מדת הרחמנות, המבועה עמוק עמוק בלב כל יהודי, משחית איזה יחיד לשעמים את רחמיו במלחמת-הקיום על אחיו ע"פ הכלל "חיך קודמים" שהוא ספריו ומפליג בו עד אין גבול, כמו שבכלל רגיל היהודי הפולני בהפרזה ובתפלה בכל דרכיו גם לטוב וגם לרע. הוא יזכה, שהכלל "חיך קודמים" לא נאמר אלא בדבר שפקוה-נפשות ממש תלוי בו, אבל לא שפולני יקפה פרנסת פולני ויגרום לו מחסור וכפן וצער וענויים קשים ומרים, למען יחיה הוא חיי מותרות, בהוסיפו על רוב הכנסותיו גם הכנסת הרל, שהוא מוצא-לחמו היחיד, אבל לא ידענו יורה, שמנהג אכזרי כזה יוכל להתפשט בצבור שלם עד שתהיה לשיטה קבועה, שאין עוד לפקפק בה. לא ידענו, שמדת סדום כזו תוכל להיות לקנה-מדה לרבים יחד, שיתנהגו בה בפומבי בלי בושה לעיני קהל רב באופן רשמי, כמו שנגלה לעינינו במעשי המשתדלים על-אדות רישונות למזיגה אצל הרשות על-ידי תקיפות בטוענות יהודים עשירים, בעלי נכסים ועסקים גדולים הגישו בערים רבות ובכפרים בקשות אל הרשות, להת לרם רישון לפתוח בתי מזיגה, ומכבו על תקיפותם ועל פטרונותם בקרב הפולנים, שיעזרום להשיג חפצם, אף-על-פי שידעו, שמספר בתי המזיגה מוגבל ואם ישיגו הם את הרישונות יאבדו מזוגים עניים את לחמם ולהם ביתם ויהיו אובדי עצות, הולכי בטל ומסורים ליאויש ולאבדון הם ונשיהם ומפם. איכה נהיה כדבר הזה בישראל! המעט ממנו, כי כל מפלגות הקתולים ישמו עיניהם במקור הפרנסה הנדלה הזה, לגזלו מיד עיני עמנו וגם עשירים שבקרבם פישטו ידיהם בגזל הזה; המעט ממנו, כי כל חברות הכלכלה של הפולנים והרותנים וכל העדות הכפריות מתנבלות לקחת בידם את המעין הנכבד הזה כמונופול להן, כי היינו צריכים עוד שעשירים יהודים יתחרו עם הרלים האמללים, לישבור מטה לחמם? איך יוכל אדם להעלות על דעתו, להשתמש בעת הצרה של המזנים המסכנים, המהפכים בהרר גלבוה עליהם כנגב, לזכות בה כמו בהפקר? הרי זה באותם הגנבים, המשתמשים במכובת בעל-בתיים בעת התבערה או רעי האדמה, להתפשט על הונם ולגנבו. הרי זה באותו העשיר במשל נתן הנביא, ישחם על עדריו בבוא אליו אורח ולקה את כבשת הרש היחידה, לזכחה לכבוד אותה, אלו היתה יד ישראל אמת, תקיפה היה בידי ישראל, הן אנשי סדום כאלה כמשפט, ירן נתן הנביא את העשיר ההוא, ארבעה וחמשה היו האזורים צריכים לשלם למזונם עניים, אם יצליחו לזכות ברשון מזיגה על חשבון המזנים העניים, ישפלו בעסק הרל הזה כל ימיהם. עכשו שאין לנו בית-דין צדק כזה ובחקי המדינה אין חוק לענש על אכזריות סדומית כזאת, אין לנו

עיר סדומי והרגיש חובה להודע פא"פ אל ראשי-הצינות ככל מקום שהם לשמוע תלונותיהם והצעותיהם ולהרביץ באפן זה שלום במחנה, וראוי היה מר ולפסון לשבח רב בגלל מעשהו זה, כי כלום יש לך דבר גדול משלום בישראל? ! אנו יזכה עניים אנהנו כאנשים, כעסקנים אמתיים, כלום באמת אין חסר לנו אלא קטנות ומריבות ופרישות עוד כמה אנשים מתוך המחנה? ! על כן לא היה קץ לשמחנותו בהודע לנו דבר נסיעתו של נשיאנו והשתדלותו למען השלום, ולצערנו הגדול טעינו, יוהר משתקן קלקל הנשיא בנסיעותיו. המצב נתחדד וגם המתונים שבעתונתנו מביעים עתה את התמרמרותם כנגד הנשיא, כנאומיו שנאם הנשיא, למען השלום" בלבוש ובערי אנגליה הם כקריאת-מלחמה, או לכה"פ ב"אזהרה מפני מלחמה" — כדברי עצמו בלידו בתור הצתדקות על נאומי החריף בלנדון — לעומדים באפוזיציה בכלל ול"רוסיים" בפרט. נאומיו אלה הגדילו את המדורה והמלחמה נמושה מהרש, משתדל הוא נשיאנו ללמד סגנונה על הסוחר ולזכות את דרכיו ושטתו בעבודה, לכאורה אין רע בדבר, שהרי מה איכפת לנו אם יעמד איש ויתהלל? אין זאת ממדת-הצניעות והענוה, אך גם מקור הרעה אינה לולא עשה נשיאנו את מעשהו זה על השבון המלוסדים וההוגים שבמחנה, כי יותר משהוא עוסק בהרמת-עורף עצמו, עוסק נשיאנו בהישפלת-ערך אלה מהציונים, שאינם רוצים להסתפק בציונות מסחרית לכד ומוחים בכל תקף כנגדה, הציונים האלה, אשר רוח ישראל ורעיון התהיה העברית יקרים להם על כל והדרישים על-כן כמה שנויים בהסדרות, אין מר ולפסון מדבר אלא כגנותם! ולתכלית הוכחתו עד כמה תועה ומתעה היא האפוזיציה אינו זהיר מר ולפסון להשתמש בראיות, שאמתותן מוטלת בספק גדול, וזוה הוא מעלה על עצמו את המתה של האפוזיציה יותר ויותר. בינתיים באות ישמועות מעציבות מתורקה וכא"י כפרט ופי יודע מה ילד יום? ! הערביים מפיצים ישם ביחוד כיפה פרקלמציות ומבקשים טאת הממשלה לעצר בעד זרם ההגירה היהודית ולקדם את פני הסכנה הצפויה להם בסבת הגירה זו, עלילות שוא שונות חוזרות ונדפסות בעתונים רבים בקושטא ומר ולפסון טרוד במסעיו ונאומיו למען השלום ואין לו שחית לעיי במצב המסוכן הזה, איש — ראם ימשך עוד איזה זמן — מי יודע את תוצאותיו ותולדותיו! גדולה היא איפוא הסכנה הכרוכה בעקבות נסיעותיו של הנשיא, הציונים כגולה טרודים הם בעל כרחם בעריבת טאמרים ותישובות אלה נגד הנשיא ואלה בערו והמריבות הולכות וגדלות בתוך כך... ובתוך המון הפרענויות האלו עומד מר ולפסון ומבטיח לנו לפים את המלנים ולהחזיר השלום לאבסניא ישלו! ! וכי לא תעטה חרפה את פנינו למשמע הבטחה מעין זו? ! לב מי לא יתחמץ למראה העוובה הרבה השוררת עתה במחנה? ! הכל רוצים בשלום והכל מתנחמים בשלום ישום — ואין שלום? ! קופיצניץ.

מה לעשות אלא לתת אנשים כאלה לבנו ולחרפת עולם, למישל ולשיניה, לקללה ולדראן, עולם, לקללת נתן הנביא בשם ה' אלקי ישראל, הישוא גול והמס.

מפשות של חכם גדול.

הסופר האינדיבידואלי הגדול גאורג ברנדס ואחיו המניסטר במלכות דניא יצאו מכלל ישראל, כן הודיעו העתונים, בשמועה כזאת אין לכאורה כל חדוש, הלא כבר הסכנו לאכרות כאלה, כבר אבדנו מבחר בנינו בכל הארצות ואין פלא, שגם בארץ דניא נשר הסער הזועף מגוע עמנו עלים נובלים, שהיו לכבוד לנו. החדוש הוא טעם הפישעה, השונה מאד מטעם פשיעתם של פושעים אחרים, כי כל הנפרדים מעמנו מטעם הוא, כי הדת היהודית נושנה בעיניהם, מין פנמיסמוס והיא עומדה לשטן להם כדרכם, עיב הם ישנאים אותה ואת המחוקקים בה והם יוצאים מתוכם ודבקים בדת אחרת, הקרובה יותר אל לבם הזונה, לחיות חשים לנפשם, לא כן האחים ברנדס, הם יצאו מכלל קהלתם, יען מצאוה בוגדת בישראל, בידוע שולט בקהל קופנהגן בירת דניא ריב חזק זה כמה ישנים בין הקהלה הפישית ובין רבניה הנאמנים ליהדות, את כל רבניה הקודמים שלחה מעל פניה, יען הטילו עליה לשמור חקי התורה ומנהגי יהודים, רק רבה הנכחי ד"ר לונשטיין הוא קשה-ערף ואינו נתן להעביר את עצמו על נקלה בשביל רבקותו ביהדות, והאחים ברנדס, הנודעים ברוח ישרם ובישכלם החד, מצאו את הרב צדיק בריבו מהנהגת הקהלה ולפי שכל העדה ישנאה את הרב החדר, עיב יצאו מכלל ישראל, זאת היא לכאורה בעין "עת לעשות לה' הפרו תורתך", אבל במדה קיצונית, זאת היא בעין מעשה הדוב, שבקיש לגרש את הזכוב מעל טעח אדונו ורציץ את גלגלתו או כעין מעשה אותו הילד השומט, שידיו היו קפואות מקור ובאשר ישאלוהו, מדוע אינו תוחב ידיו בכיסיו, לשמרון מן הקור, ענה: כן ראוי לאבי, מדוע אינו קונה לי כסות ליד? עתה שאלה קשה לנו: ברנדס שבקח הוא, מה ראה לשמות זו? התרוין הוא, כי כנוגע ליהדות הכל מתנהגים במפשות, כי מפני כיונה אין בושים מפני היהודים, זהו כלל גדול בעולם, אין מספר ואין יעורר למעשים הנעשים ליהודים ע"י ממשלות וגדולי עולם, שאם נביט בהם היטב נמצאם שמות יותר מרישעות, ישננר אחרים לא נתן מדת הכושה לעשותם, אבל נגד היהודים אין בושה, ראה למישל העלילות המנוחכות, שמעלילים עלינו עמים נאורים.

פקודת העבריים.

בימי קדם נחשבה אצלנו פקודת העם לדבר המזיק להתרבות הפקודים והעלול להביא מפנה במחנה, ואפישר נכון היה הרבר בישעת צמיחת האומה וגדולה בשעת ההתרבות הטבעית בחסר וברוח, וכך עושים עוד היום שרידי הדור הישן, שאינם בודקים את נגיהם בישעה שהפרנסה בישפע ואינם מונים מספר לרווחם, משום עין-הרע, אולם כשהפרנסה לקויה חיה, ומרגיש

אביו כפעם בפעם?... ואפישר מזלו גורם?... כן, אביו היה אדם כשר, לא רצה מעולם לנגוע בכסף זרים, ויהו נודע בישרו בין הסוחרים... וישלם לו די כישכרה, כי עד מותו מכבודו לא נגרע... והוא? ולאט — לאט מתגלה לעיניו, כי לולא באו נושים, אזי התנהל הכל בתקונו וכל הרכוש היה שלו... ומחשבות מרות מתריצות ומתנגשות, כך... לא... כך, לא... חלילה... הוא אינו מתרזו כלפי מעלה... אך — אין אדם נתפס על צערו...

אחר ה"שבעה" לקח שלמה'לי את אמו אתו אל ביתו, בני העיר שוחחו עוד במאורע הנורא ימים אחדים לאחר נסיעתם. "ירוששה כמנוחת בקופסא היתה לשלמה'לי..." נדו לו, כי היה רצוי אנשי-העיר, בינתיים באה המכירה-כפומבי של הסחורות והמטלמלים, והמאורע הזה עורר זכרון הסכה, כל האנשים — מלבד מלוים-ברבית אחרים — נעצבו למראה ההרס הרב, כנין שלם ונהדר, שבעמדו על תלו היה לכרכה, נהרס בלי חמלה, נטל הכתר-האדום, ונתפוררה המלכות — זה הרבוש.

התחיל לרשום את כל המטלמלים, ראו, ספה ארונות ממות, ועוד, באמצע הורידו מעל הארון זוג סנורות, האלמנה התגעשה עתה ביותר, אלה המנורות, שמדליקה היא בהן ורות-של-ישבת' למיום חתונתה... כעס התנפלה עליהן: "לא, אותן לא אתן... ירושה הן מאמי, שמתה עלי בימי נעוריי..." הפקיד הפציר בנושים להניחן, המראה עורר רחמנות שלו... אחר כך נכנסו החנות, אשר בקדמת המעון, לרשום את כל הסחורות הנמצאות, אחרי תום העבודה הניחו חותמות על דלתי החנות, האלמנה יללה: "איך השארת אותי בעלי היקר, כתרי ומאורי! אנה אני באה... איה בכודי ואיה לחטוי..."

שלמה'לי גישך את ישתיו, הכאב נורא — ומסופק הוא אם יעמד בנסיני, יהודי תמים זה, שתמיד כח אמונתו רק בהישגחת הכורא — היה נדהם ונרעש, כן, עלבון הדבר... עלבון לחמנו... מנקר בטוח החי — בכל ימות חייו היה נודע לעשיר ומכובד בעדתו... ולאחר מותו... הירה היא, כנראה היה כל סחרו ורכושו מיוסד רק על הון אחרים, אסור לעשות כן, אך המנוח לא עשה זאת ככונה רעה... אך... ואפישר הוא האיש?... יען כי נפל למשא על

אחוז שבין יומת מיתה חמופה כזו... האלמנה התיפחה ותרעש עולמות באנקותיה, והבן נמשך אחרי המטה דומם, מבוכלבל, קשה כאבן, היו רבים בין המלוים, ישעעירו, כי המנוח השאיר אחריו "קדיש" הגון מאד, והיו כאלה, אשר עשו חשבון בלבם: מי משיניהם ערף, כלומר אם המת מוצלח בהיות לו "קדיש" כזה, או הבן בהשאר לו "ירוששה" עשירה...

שלמה'לי ואמו ישבו לארץ, הוא רצה להשקיע עצמו בכפר "איוב", אך צערו מכלכלו, "הי ישם די מברך", אך הלב... קשה... והיא רותה את סנורה ברמעות רותחות. ביום הישלישי ה"שבעה" נכנס הכיתה פקיד בית-דין בלוי אנשים אחרים, אלה היו נושים, האלמנה יללה ושלמה'לי נבוך... הפקיד באר, כי המנוח חיב לסוחרים רכים מהיר סחורות, שהקיף לחנותו, וגם כסף מוזמן, במקרה הניע יום פרעון לשטרות, נושים אחרים מהרו להגיש את הישטרות לדין ויבטיחו חובם על "הבית", ומפני שאין הכית מספיק לנושים האחרים, עשו צעדים למשבן את עובן-המת כסחורות-החנות וכמטלמלי-הבית.

בדחוק לא תחפצי? העקר — ללחם הספיקה. ופתאם
 הא לך הדישות! חקים חדשים! בל המזיגות הקודמות
 תתבללנה וחדשות תוסדנה על מקומן, ורק במספר
 קבוע ומצמצם. השמעת כזאת? אקוה שלא יחריש
 להם ד' בעד זאת וישלם להם כשכרם. רשעים כאלו,
 אינם יודעים עוד מה לעשות ליהודי הדל הזה, במה
 להציק לו! לפנים היה חנוני מוצא לו את פרנסתו
 ברוח, ועתה אוי ואבוי לחנוני יהודי, כל הגוים פתחו
 להם חניות ומלכבים את הערלים המפגעים בדבריהם
 הרכיבים באמרם, כי היהודים רמאים וגזולים מהם את
 כספם. מה סבורה את, בגלות הננו ודי, ועתה עם
 המזיגות, גם את זו קורעים מדינתנו. אוטרים הם, כי
 האכרים משקיעים את כל רכושם בכיסנו אנו,
 בהשתכרם במזיגתנו. הוי כה יחיו הם כלם אם אכר
 אחד אפילו נותן פרומה יותר מחובו, להפך כמה
 חובות יש לי, שלא יפרעו. עוד ושכבר נואשתי
 מהם, כה הרבה שנים ישכבו על צד אחד מבלי יכלת
 להתהפך! אמנם לפנים הרווחו אצלם, אבל היום
 נעשו פקחים, בל אחד יודע לכתב ולקרא. ואינו נותן
 לנו להרווח הרבה, ובכך הם רוצים למנעם שלא ישתו;
 עישו זה רגיל כבר מדור דורות אל היישי והם רוצים
 לחשיכו ספיו, אך לא זאת כונתם, למה יהא לו ליהודי
 טמא למצא את לחמו! מצוה להוציא את בלעו מפיו
 ולפטם את כרסו של הנוצרי, לו ראית כמה בקשות
 על-אדות מזיגות נססרו לראשות-המחוז, מה תחשיבה,
 עוד תחינה הרבה יותר מזיגות משהיו עד הנה, אך
 דא עקא, לא בדינו הדבר, הנה למשל הגלח, הצדיק
 הזה, המטיף לערלים ככל פעם שלא ישתו ומשכיעם
 על זה, מס' בקשת-רשיון למזיגה, וגם חנוני נוצרי זה
 המוצין את דמינו, וברי לי שבקשתם לא תדחה.

אך מה חוטאת אני, גם משלנו אינם צדיקים
 מהם, למשל יצחק שימד ראש הקהל מסר בקשת-
 רשיון למזיגה... למה לו מזיגה זו? החמנות עליו, אין
 לו במה לכלכל את בני-ביתו וזקוק הוא למזיגה?
 וכן יוסף השלחני, הלא גועים בניו ברעב, במה יפרנסם
 אם לא מן המזיגה! גולנים כאלו מוצצים את הם
 אחיהם עצמם וכשרם, והם התקיפים, ממועצת העיר
 המה, וחשובים אצל דאדוניהם ואפשר היה לפעול דבר
 מה בזכותם, אך מכיון שהם בעצמם מבקשים מזיגה,
 מה לנו ולדם, כן כן אהותי היקרה, כך העולם נוהג
 וצעקי חמס בשעריהם, הישמעו לך? כך ישמע ד'
 אליהם, הוי כמה הלכת, כמה עמלת, בכיתי ממש
 לפניכם, אך מה אני יודעת, אישה אמללה, טכל
 הדברים האלה, ואין אל מי לפנות, בל אחד עסוק
 בשלנו, כמדמה לי שלא דחו את בקשתה, אך לנכון
 אין יכולים עוד לדעת; הוי דרך כמה ידים עוד
 תעבר בקשתה זאת, ודי יודע מה יוכל היות, וגם אם
 כבר יתנו לי רשיון, מזיגה תחיה זאת, בל אחמא
 בדבריה, הלא ישיהו להם החיים בה קלים כמו שקל
 יהיה להתפרנס ממזיגה כזאת! ביום הראשון לסגרה,
 לגמרה, אין יוצא ואין בא, הישמעת את? ביום הראשון
 לא, אוי לישנותי, מה, אם לא ביום א'? הן בקיאה גם

ידיעה בתלמוד ופוסקים או בספרות החדשה) וכן גם
 כאחד הרכיבים, תערך ספירה ע"ש שבלאות מעובדות
 ומזכירות לכך. ההמרה הנאסף יעובד ע"ש חקי הסמטיסטיקה
 ויפורסם ברכיב, אין ספק, ישמשכילי-צעירים הרושבים
 "בתוך עמם" ומכירים בעמט את כל יושבי עירותיהם,
 לא יקשה עליהם להוציא את הרעיון המוצע אל
 הפעל, — אם רק ישכא אצלם די רצון טוב לעבודה
 ועבודה זו שאינה קשה ביותר ואינה דורשת קרבנות
 מרובים, תועלתה לתרבות העברית ולהתפתחותה בעתיד
 גדולה וברוכה. אלה שימצאו לאפשר להשתתף בעבודה
 זו וירצו שנכרר להם יותר הפרטים יואילו לפנות אל
 סניף ההסתדרות לשפה ולתרבות העברית" ע"ש כתבת
 L. Bendavid, Lemberg, Grodzka 27 נער עוד
 ישכשם שההצעה בלה לא באה מתוך סקרנות גרידא,
 כך אל-נא יטריחו את עצמם ואת "הסניף" אלה, שאינם
 רוצים להשתתף בעבודה ממש.
 רבוב. א. בנדוד.

פיליטון קטן.

מכתב-בעלת-מזיגה.

אהותי היקרה! ראשית הנני להודיעך, כי הנני
 ביה בריאה, יתן ד' גם ממך כזאת לישמע. הבריאות
 היא העקר אצלנו בני-אדם, כשהאיש בריא, הכל יעבר
 עליו בשלום, מילא, מה לעשות, צריכים בודאי לסבל
 גם לא-מעט, אך הו קימא לך, כי לא לחיי תענוגים
 נשלחנו הנה אל עמק-הבכא הזה, אלא בכדי להתענות
 קשה.

אמנם הפרנסה, הוי הפרנסה הזאת, היא גם כן
 עקרה, אך לא כהבריאות. כשהאיש חולה, למה נחשב
 כל חנוני שמעי נא! חמותי ע"ה יכולים אף לאמר
 זכותה תגן עלינו, כי היא היתה צדקית גדולה, אע"פ
 שמררה את חיי בעודה בחייה, (הלואי שלא יבדו עליה
 דברי אלה) אך האמת נתנה להאמר, כי צדקית היתה,
 הלאו שתרכינה כמה נשים בישראל, ובכך הוא היתה
 אומרת: כשתתפללו לדי לכריאות, ספחו אליה גם
 פרנסה, אל תעשו אף נקודה בין בריאות ופרנסה!
 והיא ידעה מה שאמרה, האם לא כן הדבר? למה הם
 חיים של יבשות-המה, חיים כשסוכלים רעב ומחסור?
 וכמו כן פרנסה בלי בריאות למה נהישה? שני הדברים
 האלה תליות זה בזה והאחד כלי השני לא יועיל.

הוי, כשמדברת אני על-אדות הפרנסה נזכרתי
 בצרותי הגדולות, האמיני לי, כי לא היתו בנותי כלל
 לספר לך על-אדותך, כי למה לי להסב לך צער אם
 לא תוכלי לעזר לי בטאומה, אך מה אעשה? אישפך
 לפניך את לבי ויקל לי, הן גלמודה אני בעולם הזה,
 מי יעזר לי? מי ינחמני מיגוני? הבעל? אל נא אחמא
 בשפתי, אוי לחיי אלמנה! זה כעשרים שנה מוצא לו
 איש פרנסה ממזיגה, פרנסה אני אומרת, אל אפתח
 פה לשמך, שנה כזאת על כל הרשעים! אך באיזו
 תורה בתוב, כי צריכים להתפרנס דוקא ברחבה, ואם

שהאוצרות הולכים ופוחתים, אז יזכרה גם המשמר
 שבמישטרים לבוא חשבון? לדייק במספרים, כדי שידע
 איך וכמה לצמצם, ולא ישאר חיו זאביון גמור. —
 במצב של יודים ממין זה נמצאים בזמננו ויהודים
 ביחס לאוצרותיהם הרוחניים. מורגש הרבה, שהדורות
 הולכים ופוחתים, שתורה הולכת ומשתכחת מישראל.
 כבר אחרו כאמצעים שונים, למלא את החסר בצורות
 הדישות, אך פרוצם ההשתכחות איני פוסק. ועקר
 הצרה היא בזה שאין הרבר כל כך מובלט וגלוי
 לעינים, שאין אנו יודעים את מדת ההפסד אפילו
 בסרוב, כדי שנוכל להחליט דבר ברור בנוגע לזה.
 משכבר הימים הרגלנו לחשוב, שרוב בני ישראל בני-
 ספר ולמרות השנויים הרבים בחיינו מוסים להחזיק
 בהנחה זו, על יסוד אותה הנחה נכנו כמה וכמה
 תיאוריות והצעות; על יסודה טרבים סופרינו ומוליכיו
 להתאונן על מעוט קוני ספרים עכרים ביחס אל
 קוראיהם. על שהחזיקו שכמה קוראים בספר אחד —
 אע"פ שהסתכלות כל שהיא טוביה לנו, שהיחס בין
 קוני-ספרים וקוראיהם גדול אצלנו מאצל אומות העולם,
 שבבתי-עקד ספריהם נקרא ספר אחד ע"י עשרות
 ולפעמים ע"י מאות קוראים. (אין אנו טזכירים בזה
 להכותב הנכבד, את השקפתנו בזה כררנו במאמר הראשי
 בגליון י"ח, המערכת) כך חושביה ע"פ הרגל ישן אלה
 העומדים "בתוך המחנה" הנמצאים בתוך סביבה של
 ישיבות, בתי מדרש ומשכילים עכרים, מצד שני, אלה
 שנתחננו בתוך סביבה אחרת, המקום שידע-ספר עברי
 הוא יקר המציאות, מחלישים שהשפה העברית כבר
 "מלאה את צבאה" ואין לה עוד מקום "בעולם". ולא
 חזון יקר הוא לישמע אפילו מפ' לאמ"ם וציונים, שאם
 יש עוד — אולי! — מקום לשיבה העברית הרי זה
 רק בא"י, וכחיון לארץ שכחה גמורה נחרצה עליה,
 ואין לתבוע מדעם דבר שאינו אפשרי במציאות —
 למלא את חובותיו לשפתו הלאומית, טכאן פסיעה
 אחת לתעמולה למובת הזיגון בתור תרופה לכל המכות
 הלאומיות. — כדי להמלט גישי השבילים הקיצוניים
 הללה, כדי שנוכל לדעת, ולו גם בקרוב, את מצבנו
 האמתי בנידון זה, אין אנו מוצאים דרך אחרת, אלא
 לפנות אל המספרים, אל "הפקודה" כמובן, באותו
 הפזור הגשמי והרוחני, שאנו שרויים בו עכשו, אנו
 יכולים רק לחלום ע"ד סמטיסטיקה עברית מלאה
 ומישלמת, שתתן לנו כל מה שהיינו רוצים וצריכים
 לדעת, אבל צעדים ראשינים אנו יכולים והיבים לעשות
 כבר עתה, ואם לא נוכל לפרש את רשת ה"ספירה"
 בכל המקומות, שאהינו נהנים יש, הנה נוכל ללקט
 המר במקומות יחידים, לאספ ידיעות מערים בודדות,
 וכדי בקיאים יוכל גם המר זה לישמש, כדי להקיש
 וללמד מן הפרטים על הכלל. נחיון רק שהמקומות
 הבודדים הללו יהיו טפוסים בשיביל הסביבה ושהעבודה
 תעשה ע"י אנשים מסורים לרעיון הצפון בה, ההצעה
 הקונקרטיה, שאנו רוצים להציע בזה, היא: ישבחטיש
 עירות, שלפי הסכם הכלל הן נמצאות במדרגות שונות
 בנוגע להתפשטות דעת העברית (אין הכדל, אם זוהי

"שמרתי! —
 המלבושים האלה נמכרים בזול גמור, כי מעטים
 הקופצים עליהם. שלמה עומה, שותק ועוצם כמעט
 את עיניו, החפצים האלה היו שייכים לאביו...
 "תם? ישואל הפקיד את הנושים-העוזרים לו.
 עוד איזו חפצים מעט-הערך, שלמהילי מקשיב
 ולבו הולם וחרד, טוריד הוא ידו לתוך כיסו וממשש
 את המטבעות, טוכן הוא להוריק את כלן, לוא רק לא
 ירבו במחר...
 "זוג נעלים, חמישה כסף! אחת, יתים שלשי.
 נמכר.

"תפלין, שני כסף"
 שקט מסביב, קול רועד נשמע, והקול קול
 שלמהילי: "שני כסף!"
 "שני כסף בפעם הראשונה, מי מוסיה?"
 דמטה שוררת, שוב נישע קולו הרותת של
 שלמהילי: "שלשה כסף!" ובפעם השלישית זכה בקנין,
 בידיים רועדות תפיש בקנינו, דמעות נעצרות בין
 ריסי עיניו, תיכף עזב את המקום, וכלכו מתרחש רגש
 געים; את התפלין של אביו עלה לו להציל...

הנושים... ואם כן לא ישאר בשיביל הזורש טאומה.
 אחדים הישבו באו למפשות, ואחדים למעשה מכלכל
 מתוך צער.
 בינתיים נגמרה מכירת-הסחורה, ווציא את
 המטלטלים החוצה, כרוזים נשמעו:
 "שני ארונות של עין-אגוה, ארכעים כסף."
 "עשרים!" נשמע מן ההמון.
 "עשרים בפעם הראשונה, מי מוסיה?"
 "עשרים וחמישה!" נזרק מפ' האחד.
 "עשרים וחמישה בפעם הראשונה, מי מוסיה?"
 יתיקה, "עשרים וחמישה בפעם הראשונה השניה —
 והשלישית" נגמר.
 "שתי מטות של-אדון, הוכרו הלאה, ספה
 מנוסה-עורה, מטש חדשה" — "שלחן, כסאות, מטלטלי-
 בית שונים".
 קונים מתחרים, זוכים בקנין, ושלמהילי עומד
 בבול-עין, כאלו לא נוגעת אליו כל המכירה.
 "במעט שנגמר הבל, רק איזה מלבושים ישנם
 עוד", מעיר הפקיד, קונים רבים נמנעים לקנות את
 המלבושים, כגדים מן המת... המכירה מתנהגת בכבודות.
 "אדרת עורות-ישועלים!" "קפמן-משי לשבת!"

כבר בא הפקיד ונושים רבים עומרים אותו,
 קונים וסתם תאבי-חדשות וכמליים מעבודה נדחקו
 מסביב להם, נפתחה החנות, מוציאים סחורות ומכריזים
 על מכירתן, אחת, יתים, שלשי! המרכה במחר, זוכה
 בפעם השלישית.
 כאמצע המכירה נרגש דחק-רב, איש אחד בא
 במרוצה רבה, נתקע בתוך ההמון, ודחף בכתף ונדחף,
 למען יגיע עד קרוב למקום ההכרזה, בשעת דחקו
 ישאל ישאלה חמופה: האם לא הכריזו עדיין על
 מטלטלי-הבית? וכאשר לא ידעו החוקים ממקום
 המעשה להחליט הן או לא, פרץ לו הלאה דרך עד
 כי נקעה לפניו חומת-האנשים ויגיע אל הפקיד.
 "לא הוכרו עדיין על מטלטלי-הבית"? הוא מגמגם
 ישאלתו.
 "לא, תיכף תגמיר מכירת-הסחורה ונתחיל במטלטלים".
 אז עמד הישואל-הנדחק במנוחה על מקומו,
 סחורה זו הוציאו למכירה, על סחורה אחרת הכריזו,
 והוא לא נע.
 מסביב התחילו מתלחשים: "בנו של המנוח
 בירנברג... שלמהילי הוא זה..." תמחה למה בא, הלא
 בידוע, כי הבית עם כל הסחורות לא יספיקו לכל

את בדרכיהם של האכזרים, כמה שנים היתה לאבינו עליו השלום מציגה. כיום אי האכזר פנוי מעבודתו, מה יעשה אם ילך לבית משתה, לבלות ישעות אחדות בהכרה? וגם בימי הגיהם אסור לפתח את המזיגה, נו השמעת כזאת? נסתתמו כל מקורות הפרנסה ודי עיניהם יוצאות מחוריהן כראותם יהודי מרויח פרוטות אחדות, ואני שגדלתי במזיגה והרגלתי בה כל כך, כמה אשלח את ידי? נו מה את אומרת לצרותי הגדולות, הוי רק אחד בשמים יודע את שכרי ויכל לעזר לי ולא אחרי.

נו מה לעשות? העקר הם החיים, כלומר הכריאות! אך האם לא תוכלנה צרות כאלו להפילנו מרגלי, מלתא זטרתא, אשה עניה בודדה, מי ידאג בעדי? הוי עיני כבר נשקעו בחוריהן מרב כבי, הלואי עליהם, רבשיעי.

נו, כבר הודעתך הכל על-אדתי ועתה מה נשמע אצלך? סיגליה שלך הולכת כבר? אי עוצך לבלי החרישי, שאל את הרופא, לא דבר קטן הוא, שילדה בת-ארבע תישב על מקום אחד ולא תנוע ולא תזוע.

הנני דורשת בשלומך בכל לבי וגם בשלום בעלך היקר ניי, ואת הילדים אנשק מרחוק, אחותך הנאמנה שר ה.

פרידא שטיין.

מכתבים מערי המדינה.

קראקא. בישיבת מועצת הקהלה, שהייתה בימי א' שין, הגיד הויכ"ר ד"ר שמואל טילפס, כי הנהגת הקהלה עשתה מעשה מכריע בענין יוקר הבשר הכשר בעירנו, לבל יוכלו הקצבים הנכרים לקצוב לנו את הסחיר כהפסד. כידוע סבת יוקר הבשר הכשר היא באשר אין הקצבים היהודים זוכים על השבויים, יען אין להם מקום למכור את המרפה ואת בשר האהוריים, והם זקוקים לקנות בשר כשר מדי הקצבים הנכרים במחיר אשר יושג עליהם. עתה עשתה הנהגת הקהלה הוזה עם הנהגת העיר, י"הבנה סבה כרהוב ובלגובוסקא, להשיבה בזול לקצבים היהודים, למכור שם בשר מרפה, שלא יהיו תלויים בדעת הקצבים הנכרים ויוכלו לזכות על השבונם הם, תחת הנהגת הקהלה וימכרו קילא כשר בשר בעד 1.36 כתריום. (ליד צ"ל הליטא). — נוכח עיר ביתר-החולים דברו הפרנסים מר בלנקשטיין, ד"ר יונגר, מר בירנבוים, מר שמואל נדא, מר בלנקשטיין שאל, מדוע אין נרשם השבון סטטוסני על סעשי ביה"ח ואין יודעים בדיוק את הוצאותיו. ראש הועד הממונה על ביה"ח ד"ר ר' לנדא ענה, כי השבונות ביה"ח נרשמים בדיוק ובכל ישיבות הועד מדברים על-אדותם ככל פרטיהם ואין מר בלנקשטיין יודע, כי אינו בא אל הישיבות ולא אל ביה"ח לראות את סריו. הדובר באר באריכות את סדר ההפתחות ביה"ח, שהוא פטרת קהלתנו והכל משבחים אותו. — הפרנס מר היימאן דורש, שתכונת הקהלה בי"ל ללמוד הדת בשביל הסטודנטים באופן שהצוי לפני הדינים אהרים יושאל מדוע לא נתכונן עוד בי"ס כזה. משנה הנשיא ד"ר לנדא ענה, כי בי"ס כזה, שיהיה בו סמך, לפי עצת מר היימאן, אין הקהל יכול לכונן, לא מנקודת-השקפת הפדגוגיה ולא מנקודת-השקפת החוק. מר היימאן לא באר אם יהיה בי"ס הפשי או יכופו את התלמידים לבקר, אם הנם ילמדו שם או בשכר. מר היימאן הגיך על הצעתו ובאר נהיות בי"ס כזה ופרטי תכניתו, ללמד את הסטודנטים תורה ושפת עבר ודרש, שתקצוב המוצע סך 1200 כתר לימוד בי"ס כזה, אך הצעתו נדחתה. מר שאנוועטער תמך בדברי ד"ר לנדא והציע לקצוב המיכת אלף כתר לביה"ח העברי לעם הקים כבר תחת שלש מאות, שנקצבו לו עד כה. מר פנהס לנדא ספר בשבת ביה"ח והתפתחותו היפה, אך אין ביכולת הקהלה לתמוך בסך גדול כזה והציע לקצוב לו תיק כתר. מר היימאן מציע לקצוב אלף כתר בתנאי שיתקבלו בכיה"ס תלמידים עניים הנם. מר פ' לנדא ענה, שגם בליז מתקבלים בני עניים וקצתם בהצני המהיר ותמיכת ה"ק כתר נתקבלה. — מר היימאן דרש להוסיף לכל שוי"ב מאתיים כתר, כי אין שכרם מספיק להם למהימם בימי היוקר. הויכ"ר ענה, כי זה לא כבר הוסיפו להם ואין להוסיף בכל שנה. מר בלנקשטיין מציע להוסיף לכל אחד תיר כתר עלימנת שלא יקחו עוד שכר מיוחד מאת הקצבים מבהמות כשרות, כי ע"פ דין מפורש אסור להם לקחת שכר מיוחד מבהמות כשרות. הויכ"ר ענה, כי כבר דן עמחם בענין הזה, אבל הם ממאנים באסרם, שאין הקהלה יכולה להשלים להם מה שהם משתכרים מבהמות כשרות.

שעה הוא כמבעו קרוב לגמגום, בהיותו כמל בששים בתוך הפולגית. אבל גם זה מרים כבר את הרוח, ואם לא יהיה זה להב של תבן בלבד יש לעלו על זה. בכל אופן זכות היא זאת, שאין להקמיתה על השבון אחר מאשר על זה של הפדגוג והסופר המצוין מר שרפשטיין, שעלה בידו לרכוש שדרות חדשות לשפתנו הלאומית, וכן גדולים מעשיו כביה"ס העברי, העומד בהתפתחות כלתי נפסקת, כמו שהראינו בהיותו הזמן בתוהמי"פ האחרון. הכנסות ביה"ס ג"כ מתרבות עד שאפשר להחזיק ארבעה מורים מנוסים והועד הוי"ב כבר עד בנין בית עצמי והכנת גן ילדים, דברים, שכפי הנשמע יתגשמו מהרה. זהו מעשה מר שרפשטיין, שהביא את ביה"ס לנבחה הנכחה.

אכר"ך.

מכתב מאשכנז.

פרנקפורט. היתה פה אספה כללית של אגודת המתנדבים בשביל עניני היהדות החרדה (פרייע פערצייגניגונג פ"ר דיע אינטערעסען דעם אַרטהאַדאָקסען יודענטומם). בראש יושב הרב לעדת החרדים פה ד"ר ברויער. לפי הרין והחשבון פעלה האגודה במקצעות הרבה בחיי הצבור היהודי. בענין הסתדרות הקהלות בעל כרחן עמלה האגודה לעשות את החרדים הפשיים, בענין שכיתת יום א' השתדלה בשביל שוטרי שבת, בענין השחיטה והיהודים העובדים בצבא, בענין כה"ס ושכר המורים, בכלם התאמצה האגודה להגן על זכויות היהודים הנאמנים ונצחה. האגודה ישחה מטיפים למקומות, שאין ישם רבנים, להורות דברי תורה וחזק אמונה. לתמיכת תלמידים לומדי תורה וקהלות עניות הוציאה הח' עשרת אלפי מרק. האגודה ממציאה לקהלות צרכי הדת בכל דברים שכקדושה, עשויים תחת השגחה מעולה. גם הוציאה לקושי דינים נחוצים, לחלקם חנם לכל הצריך להם. הועד להוצאת ספרים לעם הוציא שבעה כרכים ספרי דת ומסור והוא מכין לוח-הישנה לילדים, להורות בני היהודים יראת-שמים וידיעת התורה. גם בתקון כסף ה"חלוקה" עזרה האגודה, לחדול מחלק את כסף רמבהני לשנוררם הולכי במל ללא תכלית, ה-אם להוציא בא"י ללמוד תורה עם מלאכה יחד, למען יוכלו בני פושטי הירד לחיות מיגיע כפם. גם לענין החנוך בא"י ישמה האגודה לכה, לתוך שם בין ישי הקצוות וכוננה שם בחמשה מקומות כמושכות חנוך הילדים ברוח התורה וכסדר מודרני. האגודה עשתה חוזה עם האיכיא, שתוכל להשתתף במישיבותיה כמורקיא, לכוננן ברוח היהדות האמתית. — עבודה כזאת ישל שוטרי תורה היא עבודה פוריה, שפעולתה תהיה קימת לעולם, לא בעבודת החרדים במזרח, שכל עיקרה הוא פאסיביות, כלומר שלא לעשות מאומה מחשיש איסור חדש, החרדים כאשכנז בונים את היהדות ומחזירים עטרה לישנה והחרדים בפולין ובאונגרון מהרסים אותה ברפיון-דיהם וכמסרם גורלם ביד זרם הזמן, שיפרוץ בהם פרצים בלי מעצור. בעצלתם ימך המקרה. הקהלות בכל מדינות אשכנז חגגו עתה חג מלאות מאה שנה להולדת רבם של יהודי אשכנז החפשיים ר' אברהם גיגר, הרב הברליני ומתקן הדת הירוע, אבי ההתכללות וכטול היהדות המעשית. הוא היה בורא התיאוריה של שיטת "אשכנזים בעלי" (כרי קרי) דת משה, שתכליתה היא אכוד העם היהודי בנוים במוקדם הזיתר אפשר, גיגר היה טפוס נאמן של פושע בין הסידים. במקום תורה וחרדות קיצונית נולד וגדל בפפד"מ ובהיותו מטבעו נוטה לחקירה ולחרות נהפך מהרה לפושע הפישי קיצוני והיה לרבם של מתקני הדת לישם כטול היהדות ככונה וחכמתו הגדולה וכת דבורו העז עמדו לו להרביץ תורתו בכל אירפה. בנו הפרופסור הידוע הולך כדרכי אביו, אבל אחר את המועד, כבר קמו מזועזעו המכמלים השפעתו, הציונים והחרדים החדשים.

מבי"ט.

מכתב מטורקיא.

טרשטא. סופר ידוע אחד פה שאל את הציר היהודי כפרלמנט המורקי פאראגוי על דעתו כדבר חוק הגולים, שיוצע בקרוב במועצת מפלכתנו. הציר ענה, כי החוק לא יובא לפני המועצה בססיה הזאת, שתכלה באמצע חדש יוני, כי אם בססיה של הקרה. ההצעה תטפל בעניני הגולים והקולוניזציה בכלל והוא מקרה, שכחוק זה כמל הפתק הארומה של עולי הגולה, ובנוגע לו ישתדל להגן על אינטרסי היהודים ועל אינטרסי הממלכה, וגם צירים אהרים יעמדו לימין היהודים, כי מוקירי העם היהודי ישנם רבים בכל המפלגות.

העתון הראשי של שונאי ישראל בעיר הממלכה, הסוויירי אפקיארי הלך לעולמו מאפס עוזרים (סמן יפה, טורקיא אינה

עוד אדק פ ריה לאנטישמים). בגליונותיו האחרונים, במרם נפחה נפשו, הפך עוד לנקום ביהודים וספר בדיות אהרות. למשל, כי השוכי העיר היפה ספרו לצירים אהדים, כי מאות אלף גולים יהודים עלו לפלשתינה והעורך עורר את הממשלה על הסכנה העצומה הצפויה לה מצד הציונים. היסוהק על השמועה הזאת יותר מכל היתה הממשלה כונאני, כי היא יודעת היטב, כי מספר היהודים בא"י אינו יותר מצוי אלף נפש, במושבות היהודיות לא היו עד יסוד ההשמה רק שמונת אלפי נפש. ומאז ועד היום לא נוספו רק שני אלפי יהודים, הבר נאמן יש לצורך ההוא בעורך העתון האנטיציוני הידוע. הוא כותב, שהציונות הביא, אדנהי יהודית. הכונה על הובה הגדול, שנעשה בארמנים באדנה.

ראש הרבנים פה בונן פעמי לא"י, לעשות קץ לשאלת הרכנית בירושלם. בשובו יבקר את הקדים החשובות בסוריא. פה הוגגו הג יוכל למלאות המשים שנה ליסוד ח' ביה"ח בהוד והדר. לכבוד היובל חנכו פה בית תלמוד-תורה חדש. כסאלוניקי הונחה אכן הפנה לביס חדש על שם משה אלאמיני. אין להכחיש, שהרבה מאד עשתה ח' כייח למובתם הממית של יהודי המזרח.

כסאלוניקי התעוררה תנועה, להבר את כל ההכרות היהודיות לאגודה אחת, לכבוד עבודת הצבור בשותף הכחות וזה עתיד להביא תועלת רבה, המרית ודוהנית, לעיר הגדולה, שרוב יושביה יהודים. מי יתן והתעוררו אהינו גם בעיר הממלכה להתאהדות כזאת, כי רק באהדות יתעודד עסנו להתקדם מביט ומחוק.

באופן מעורר זועה מת בוויין הרב ד"ר שמעון דאנקוביץ, שהיה לפניו הרב הראשי של יהודי בולגריא. מרכבה עברה עליו ורטשתהו ומת אחרי זמן קצר. בן ע"ז שנתה היה.

ייקב פרתיה.

מקרוב ומרחוק.

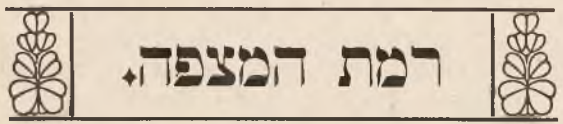
ענינים מדיניים. העולם הפוליטי מטפל עתה בבקור קיסר אוסטריא בכוסניא ובהרצוגובינה. שנתקבל שם בתרועת שמחה והתלהבות, בקישוט נפלא ובהוד מלכותי, ישרק אנשי המזרח מוכישים להם. אין עתה ריב מפלגות בכוסניא. הסרבים הלאומיים מקבצים את פני הקיסר בגיל וכחרוה כהקראטים הקתולים והמחמדים מברכים ומכבדים אותו בכל לב כמו היהודים. נפלא הדבר, שאע"פ שיש לאונגרון חלק בכוסניא כמו אוסטריא אין העם הכוסני רוצה לקשט עריהם לכבוד הקיסר רק כדגלי אוסטריא וקראציא, אבל לא כדגלי אונגרון. הם מוחים כזה על טענת אונגרון, שיש להם על ארצם מימי קדם. כפי הנשמע רוצה הקיסר לעשות את כוסניא לממלכה, כמו שהייתה בימי המאה הטי"ז. — הבחירות באונגרון התהילו ביום ד' ש"ז. מפני פחד שפיכת דם ומלחמת אזרחים כמנהג האונגרי הביאה הממשלה שמה גדודי צבא מגליציא ומטורביא. קישה מאד, שהממשלה תשיג רוב המנדטים. אבל עם מפלגת העם ומפלגת קושיט המתונה תוכל להשיג רוב דעות לעבוד כל עוד לא יפריעו אנשי הפרוד של יושט את העבודה במהומות. — כמורקיא העם המחמדי הולך וסוער על האי קרטה המורד. המרידה באלבניא שקטשה. עתה כל דעת הקהל נתונה לקרטה. על סחורות יזן הוטל חרם, היונים נלקים בכל מקום. ביפו התנפל העם על יונים והרגום. בפרלמנט המורקי התרו הצירים את הממשלה והממלכות, כי כל הממדים בכל העולם נבונים לצאת למלחמה עם הנצרים, לגאול את קרטה. עיני דוחקה טורקיא את הממשלות למהר לגמור את טועצותן ולהשיב את קרטה למורקיא. — הדומה הרוסית עסוקה עתה כחקים החדשים להוריש את הפינים ואת הפולנים מארצותם ולעשותן למדינות רוסיות. כהנהגת מועצות פלבי המערב מתנבל החוק שיהיה לרוסים תמיד הרוב ולא יהיה לפולנים כל השפעה בארצם. החוק הזה כבר נתקבל. עתה יתקבל גם החוק שתשלם פינלנד מס הצבא לרוסיא ותשלח צירים אל הדומה הרוסית.

שונות. מגפת החולירע פצה בקיוב וביקטרינוסלב כרוסיא. — כנרלין מת אבי חוקרי הבקטרים המפואר רוכרט קאך, שמצא את הבצילים גורמי מחלות השחפת והחולירע והראה את הדרך להשטר מפניהם ועצר את המגפה בארצות רבות. גם במחלות אחרות כדבר המקנה והמאלאריא, הקר בארצות רבות, לדעת טבע גורמיהן הזעירים ומצא תחללות להלחם בהם. — בוויין נגמר משפט האופיציר הופריכטה, ששלח סם המות ליי"ב חבריו כתר תרופה להטיתם מתוך קנאה ואחד מהם נפתח ומת. פסק-הדין עודנו סוד השופטים, אבל ברור הוא שדנדוהו למיתה. המשפט יובא עוד לפני ביה"ד הגדול לצבא לכהנו. — בוויין מת הפרופסור היהודי

מסיתים עתוני המאות השחורות הרוסיים את הפולנים לפגרום, להראות — כן הם כותבים בפירוש — כי לא רשעת המאות השחורות גרמו את הפגרומות, כי-אם הצפת היהודים ורעתם, העוברת כל גבול, נדמה כי אף אם היתה טיגא כלב איזה פולני על היהודים בחשד הזה עלולה ההסתה הזאת מצד קנאי הרוסים להסיר את החשד מלב הפולנים, כי יודעים הם, ששנאת המאות השחורות את הפולנים אינה קטנה משנאתם את היהודים ורק להסיר חרפה מעל עצמם הם יועצים את הפולנים, שגם הם ישמאו ידיהם בדם.

מושבה יהודית חדשה בקנדה. למדינה קנדה באטריקה הצפונית, אשר לאנגליא, בא מחנה של מיה יהודים גולי רוסיא ורומניא, ליסד קולוניא חדשה בחבל צפוני-מערבי של המדינה, לעסוק שם בעבודת האדמה. כלמת הנדחקים והזוחלים, להיות הנסיד איטל פרידריך בן קיסר אשכנז בירושלם התכוננו ראשי המוסדים הנתמכים מאת יהודי אשכנז לקבל פניו ובעמל רב השיגו הכנסה טובה, שיבקר הנסיד את ביהם היהודי על שם למל, כל המסידים ההם התקשמו והתהדרו ומשנה נשיא הח' עזרה של יהודי אשכנז מר פאול נתן התכונן להיות בירושלם בשעה המאושרה, שפרינץ אשכנזי יבקר מוסד יהודי, והבל היה לריק, ברגע האחרון שלח הנסיד להגיד, כי לא יוכל לבקר את ביהם, כאלו לא ידעו התמימים גב לפני זה, שבת קיסר אשכנז אינו ידיד היהודים ובקשו לעשות בן הקיסר בעל כרחו לאוהבם ע"י חנופה וחזילות גבוה, מוסר טוב לזרנגונים, אם יאמרו העברים, כי המון העם היהודי רק בעל כרחו משתמש בזרנגון כל עוד אינו יודע לשון אחרת וכאשר אך ירכוש לו בן יהודי שפה אחרת בביתם יעזבונו ואין שום חמלה להיסמוריה ולכן אין שום תקוה ללשון "היהודית" לעתיד — או כמעט יסקלום קנאי הזרנגון ומתבוללים יקראו להם. עתה באה עובדה ומטפחה על פני האנשים המוכים האלה, בברוקלין (חלק העיר ניו-יורק הגדולה) כונן נדיב אחד בתי-ספר לנערות יהודיות ובחשבו עם צרך גולי המזרח עשה את זרנגון לשפת הלמוד, קנאי הזרנגון והעתונים הזרנגונים עשו את היום ההוא לחג גדול וברכו "שהחיינו", שזכו לראות בעיניהם את תאומם נמלאה, בהם הראשון בשפת למוד יהודית — גאולה שלמה, אך מיד נזכחו ההוגנים, כי שמחתם היתה נמחרת, בתי-הספר נשארו ריקים, העם אינו רוצה בזרנגון לעתיד, או נמלך אותו הנדיב והנהיג שפת-עבר לשפת הלמוד ומיד נתקבצו בתי-הספר שלו יותר מאלף ומאתים נערה, העובדה הזאת מגידה יותר מוכוחים של כמה שנים, למי העתיד.

וואלף, לאיזה אב אין בן ולאיזה סב אין נכד? בער, לעי"ף (עב בעי' וספ בפי').

תולדות אנשי שם בקראקא.

מאת פ. ה. וועטשטיין.
(המשך מגילון 21)
לפי דברי חסי' משפחות ניצבונג ע' 57 — 253, 260 והירחון מאנאטש-שריפט פיר געשיכטע אונד וויסענשאפט דעם יודענשהומס כרך 42 ע' 560 השאיר ר' אברהם הלוי איטונגן אחריו שלשה בנים ושתי בנות; א) ר' אלי' איטינגען אבד"ק ווענגרוב מחבר ברית הלוי (לובלין, ת"ח) ומעתיק התוספות למס' הוריות בהוספת איזה דברים ו-תן ר' יעקב ב"ר אברהם הנקרא יעקב שמילש מפראג, פרנס הדור וחתן (בזוג שני) ר' משה בהג"ט נתן נטע שפירא בעל מגלח עמוקות הנקרא ר' משה ליורש מוילנא; ב) ר' נפתלי הירץ איטונגא רופא מומחה בפרעמיסלא אבי ר' אברהם ליכטנשטיין פרימס דמדינת ביהם (13) אבי ר' אליעזר הלוי איטונגן (14) וחתן ר' פייבל ליכטנשטאדט אבד"ק קולין ובונצלווי ור' אהרן תאומים אבד"ק (13) שפת בפראג תסיב.
(14) אבד"ק האליושווי, דידו זקנו רבנו של הגימ' יהונתן אייכנשניץ ונפטר בהאליושווי כיו' תשרי ת"ע, ארכעה ימים קודם שנתקבל לאביד בקראקא.

תלמוד-תורה במושבות, יען אין לומדים בהם לשון המדינה.

בנות ישראל בשבי, מקרי גזלת בנות יהודים לשמד מתרבים שוב. עוד הפעם הוצאו קטנות מבתי הוריהן ונלקחו בשבי לבית גזירות. נערה קטנה מכפר אצל וויעליטשקא נתפתחה לברוה מבית אבותיה אל מנזר הפליציאניות בקראקא. ההורים האמללים עשו את עוה"ד הקראקאי דיר רפאל לנדא לבא-כחם, שדרש מאת בי"ד המחוז בויעליטשקא, להוציא את הנערה מן המנזר בחזקת היר ולמסרה להוריה. אך ביה"ד דחה זאת בטעם המתמיה, כי הילדה רוצה להמיר דתה, לכן טוב לה להיות בבית הנזירות מאשר בבית אבותיה. נגד ההכרעה הזאת ערער הדיר לנדא לפני בי"ד המדינה בקראקא שבטל את פסק בי"ד המחוז והכריע שהרשות ביד ההורים להוציא את בתם מיד הנכרים ונזר בדיקת המשפט. הבדיקה לא נגמרה, אך יש לקוות, שתושב הנערה לרשות אבותיה.

דרכי האמורי. דרך-ארגן מפני יהודים יראי ה' הנאנחים והדואגים בראותם את הדור החדש מתדמה אל הנכרים בנמוסים, במלבושים וכדבור. הלא באמת הצדק אתם, קבלת נמוסי הגוים מביאה לידי התבוללות. מה שהם מביאים ראייה מן הפסוק: "ובחקותיהם לא תלכו", זאת היא הפרוה, כי הפסוק נאמר, כדברי הפוסקים, רק על נמוסים השייכים לעבודת אלילים, אבל מה נאמר אם נמצאים בין אלה המתמירים ליראי שמים ולחסידים הולכים בדרכי האמורי ממש! בקראקא נפטר איש ירא שמים חסיד מפורסם, ר' צבי ז' חזן בנימ"ד, ונתנו לו בידו לקברו שני מטבעות כסף צידה לדרך, אין אתנו יודע אם מאמינים השומים האלה, כי אפשר לעור עיני המלאך דומה בשחר או מצאו תחבלה לעשות צדקה בכסף גם בעולם האמת. ככל אופן ברור הוא, כי זהו מדרכי האמורי ממש, וע"ז נאמר: "ובחקותיהם לא תלכו". בקברי העכו"ם הקדמונים נמצאים מטבעות ובקבקי יין ועדיים, אבל בקברי יהודים לא נמצא מעולם שום דבר, כזו וקלון למחבילים כאלה. עתידים חופרי קברים לאחר מאות שנה להעליל על יהודי קראקא, כי עובדי אלילים היו בשביל השומים האלה.

להרבצת המוסר היהודי. נדיב יהודי אחד מסר לועד ספרי בני הנעורים של חברות "בני-ברית" באשכנז אלף מארק, לקצוב שני פרסים בעד ספורים טובים בשפת אשכנז אשר מהם יוכלו בני הנעורים ונכרים ללמוד את המוסר היהודי האמתי. הפרס האחד ת"ד מארק והשני ת' מארק, את כתבי היד על הסופרים להגישעד סוף-יאנואר 1911 אל D. Wolf, Kleiststr. 12 Berlin W. 62. כל אחד ירשום על כתב-ידו איזה מלה או מליצה לאות ואת האות הזה ירשום גם על מעטפה מיוחדת, שבתוכה יהיה חתום שם המחבר על קרטה. בחינת כתב-היד תהיה ע"י ועד של מומחים ומסירת הפרסים תהיה עד הפסח הבא. הספרים יהיו קנין ח' ב"ב, שתדפיסם ותפרסמם על חשבונה בהמון רב.

מליץ אחד מני אלף, ההגמון הנצרי בכירמינחם באנגליא אמר באספה נצרית בתוך דכריו: שנאת הנצרים ליהודים תוכיח יותר את צדקת היהודים מאשר רשעתם, יותר את חרפתנו מאשר את בכודנו, וכשומכם על לבכם את דברי ימי יחס הנכרים ליהודים בכל העתים, תכירו בעל ברחבם, כי משא כבוד של חמאים העסמתם עליכם נגד היהודים.

חקים זמניים. כל הגזירות הקשות החלות על היהודים ברוסיא נקראות בפי הממשלה חקים זמניים ואמנם לא נגזרו רק כהוראת שעה עד שיתבררו משפטי היהודים לשבט או לחסד. אבל הן קימות כבר זה עשרות שנים ובכל שעת הכשר תזכירן הממשלה בחקים זמניים, אף שכבר חדשה עליהם תלי תלים של הלכות ופלאפולים ובאורים וחמרות, ועל כל תלונה מצד היהודים והחפשים תנחמם הממשלה, כי עתידים חקי היהודים להתבקר ולהקבע. אבל בינתיים יחקו חקים כלליים בכל המקצעות והחקים לפי שעה על היהודים יוכנסו בהם בקביעות וכאופן הזה הפכו הגזירות לפי שעה לחקים קבועים לרעת היהודים. על זה התאונן הדפוטט היהודי פרידמאן בדומה.
הסתה לפגרום. כגלל מקרה הריסות מצבות וצלמים בבית חקברות הפולני בזוטברוב כפולן הרוסית

במחלקת הרפואה ומחבר ספרים רבים ד"ר עמיל צוקרקנדל (חתן בעל העתונים היהודי מוריץ שעפס). הוא היה תפארת האוניברסיטה הווינית, אהוב לכל תלמידיו ובעל מדות טובות. — כיום השרול אצל קאלאי בצרפת נשברה ספינה העוברה תחת המים, כיו איש נטבעו. — באונגרן מת גדול סופרי המדיארים קולומן מיקסאט, פיטן ומספר, שאין כמוהו באונגרן. ספריו נעתקו ללשונות רבות. — בוויץ נפתח הקונגרס התשיעי של כל העמים לתקון דירות טובות בזול בשמירות הכריאות. — הקיסר ווילהלם חולה מעט, ידו צבתה והרופאים עשו לו נתוח והוטב לו. כנו הבכור ממלא מקומו בכל חובות המלכות. — כמדינת פערו באמריקה הדרומית נגלתה אכזריות נוראה של סוחרי הגומי נגד תושבי הארץ הקדמונים. הם נופים את כלם להביא להם כל אחד שעור ידוע של גומי ואם יפחתו מן השעור ילקום אנשי צבא על צאת נשמתם, כן נהרגו אלפי איש. — במחנה צוענים במורכיא ילדה אשה ילד הי בעל שני ראשים וארבע ידיים, אך רק בטן אחת ושלוש רגלים. — מספר יושבי קראקא הגדולה מלכד פודגורוה היה בחדש מאי האדרון 157.252 נפש.

*

גלות רוסיא. הכל דמו, כי שואת יהודים כללית אי אפשרית היום כרוסיא, כי הממשלה רוצה במנוחה והיא אווזת את המאות השחורות כרסן. אבל השואה הכללית באה מיד הממשלה עצמה בתור גרוש. ככל יום ויום באות שמועות על דבר גרוש חדש כמו בימי אלכסנדר השלישי. די שפקיד אחד ישים עינו לרעה על היהודים יושבי מקום אחד ומחפץ נקמה ביהודי אחד ישלח עצה לממשלה, לגרוש את כל היהודים, או לא יועילו עוד כל פנות העם הרוסי בתעודותיהם הטובות וכל השתדלות האזרחים, האצילים והכהנים בעד היהודים תהיה לריק, בן יגורשו מאות יהודים משורובו בעצת שר השוטרים, אף שכל יתר הפקידים ואזרחי המקום והאצילים והכהנים שלחו בקשות בעדם לפטרבורג והעידו, כי היהודים ההם כנים הם ואין כל תלונה עליהם, גם במשפחות, שיש להן זכות לגור ברוסיא הפנימית שלחה הרשות את ידיה בתחבלה רוסית אמיתית, היא גזרה גרוש על הילדים, כי להם אין זכות ישיבה, ואם יערער איזה עתון על גזרה כזאת בכח "הדפוס החפשי" יענש העתון החוא ענש קשה. עקב הגזרות האלו חזרה שאלת הגלות הישנה למקומה והחברות הגדולות עושות הכנות לקבץ כסף ולסדר את סדרי הגלות החדשה.

עסקי יהודים. מסעלעטיץ בבוקובינה מודיענו מר אביב ע"ד מקרה מבהיל שקרה יש ומראנו עד כמה אין היהודי בטוח בחייו ובעסקיו ובנפשו ממש יבא את לחמו. שלשה יהודים קנו שם אחוזת יער בשתפות ושלמו בעדו מלא שווה גם עשו שטר קנין, רק אל היער לא הלכו, בשבוע שעבר הלכו השתפים לזכות בקנינם, כאשר נכנסו בעבי היער התנפל עליהם בעל היער מקודם עם בניו ובעלי בריתו כסכניים ובקרדמות וחכום מכות רצח, שני יהודים נמחצו קשה והרופאים אומרים שאין להעלות ארוכה להם, בטנם פתוח ומעיהם יוצאים, גם ראש האחד רוצץ וכמעט נבקע והשלישי גם הוא השיג מכות אנושות, אך הולך הוא על משענתו, כן גורל הסוחרים בכפרים בארצנו החפשית, נתונים הם בידי רוצחים גולנים, כי מקרים כאלה יקרו פה לרוב, ברוסיא אסור ליהודים לקנות קרקעות בשדה, אולי טוב להם מאשר פה, שמותר להם לקנות והם בסכנה, ומלכד הסכנה הצפויה להם, אין תכלית לקנות קרקעות, כי הרשעים ישרפו או יגנבו יגיעם, וכמעט בכל בקר נשמע; בשדה נשרפו כלילה ערמות שעורים או שחת או נגנבו, כי האכרים אומרים; מיום שבאו היהודים בתוכנו הכל ביוקר, כי הכל הם קונים, לכן נתן להם ארוחה כזאת, שיברחו מעצמם.

המושבות היהודיות בארגנטינה. עת רעה הגיעה למושבות היהודיות אשר בארגנטינה, השנה, שהרפובליקה הארגנטינית חוגגה את מלאות מאה שנה לצאתה לחרות מתחת יד ספרד, היא שנה רעה ליהודים, השנה היתה שנה טובה בשדה, הארץ נתנה יכולה והכל קוו לברכה, אבל הארבה אכל את כל פרי האדמה ועתה בהגיע שם החרף אין אכל לאדם ולבהמה, גם המצב הרוחני שפל מאד, הממשלה סגרה את כל בתי

הוצאת "תושיה" וורשה.

ספרי למוד חדשים :

(ימצאו להמכר בעוד ימים מספר).

א) הרסטומתיה שמושית לנערי ישראל

מאת שלמה ברמן.

ההרסטומתיה הזאת נותנת לנערי ישראל לא רק הומר קריאה, כיראם גם הומר כתיבה, בכדי שיוכלו להרצות ספורים, שירים ומשלים ומאמרי מדע בסגנון מבעי, בסגנונם הם. הומוס הנתן בהרסטומתיה הזאת לקוח ברובו ממעשי ידי ספרי המופת מתקופת ימי הבינים והספרות החדשה. כל המבטאים הקשים מכוארים כמלים ובמבטאים יותר קלים ופשוטים. אחרי כל מאמר באה תבניתו ולפעמים גם הרעיון היוצא ממנו. ההרסטומתיה מכילה תשע מחלקות: א) ספורים קטנים, ב) פרקים מדברי הימים ג) אגדות, ד) משלים, ספורים והזיגנות מכתיבי הקדש, ה) משלים, ו) תמונות המבע, ז) פרקי ספורים, ח) שירים, ט) מתולדות הטבע.

בהרסטומתיה הזאת באי מעשי ידי היא אבן-עזרא, אברמוביץ, איכנבויס, אלחריזי, ארטי, ברודס, גושליבר, י. גודמן, יליג, מאי, דוליזקי, ריי הכהן, ריי הלוי, רבי ברביה הנקדן, ויטקובר, וירבל, זמישץ, אדיס, מיכל, ריביל, יהליל, רמחיל, למרים, מאנע, מאפה, סירקין, סזולנסקי, פרידברג, פרישמן, זקין, קרוחמל, רייכרסון, ק. שולמן. הספר נדפס באותיות גדולות ובהירות ועל נייר טוב.

מחיר הספר 65 קאפ, מכי 75 קאפ, פארטא 10 קאפ.

ב) קורות הספרות העברית

מראשיתה עד ימינו אלה מאת שלמה ברמן.

חלק ראשון: מראשית צמיחתה עד חתימת התלמוד.

החלק הזה מכיל שני פרקים: א) מבוא, ב) תורת משה, ג) ספרי הנביאים הראשונים והאחרונים, ד) כתובים, ה) שירי קדמוניות, ו) כתובים אחרונים, ז) ספרים שונים, ח) המשנה, ט) משניות חזוניות, י) התלמודים, יא) התלמוד הירושלמי, יב) התלמוד הבבלי, יג) אגדת התלמוד, יד) המדרשים, טו) היהדות על פי ההלכה והאגדה. הספר ערוך ברובו פופולרי וכתוב בשפה קלה ופשוטה. מנוקד פלו ונדפס באותיות יפות ובהירות ועל נייר טוב.

מחיר הספר 50 קאפ, מכי 60 קאפ, פארטא 8 קאפ.

ג) משנה ברורה

משניות ובריתות נבחרות לבני הנעורים, בנקוד שלם עם באור קצר ומספיק מאת ח. ד. רוזנשטיין.

הציגת למוד המשנה ותועלתו לבנינו ברורה לכל, הן לשם ידיעת המשנה כשהיא לעצמה בתור מקור היהדות המסורתית והן לשם ידיעת שפתה המדייקה והברורה.

גם לאלה הלומדים גמרא נהוין מאד למוד המשנה בתור הכנה והכשרה לגמרא, ואולם אי אפשר ללמד את התלמידים על הסדר מתוך משנתו של רבי ומפרשיה הרבים. להם דרוש חומר משניות קל ונוח ומבואר באור קצר ומספיק. גם למורה קשה בשעת הוראתו המצומצמת לחפש בתהום הרב של המשניות ולבדוק מה לקרב ומה לרחק, ולמורה זו נתחבר הספר "משנה ברורה". בו בוו המשניות הנבחרות הללו: א) העוסקות בהקני החיים ההוגים בישראל או שהיו נהוגים לפניו. ב) הנוגעות לחיי יום יום של היהודי, ג) ענין מנהגי אבותינו בשבתם על אדמתם ובארץ גלותם, ד) משניות, אגדות, מוסריות ומדותיות, אלה שפתגמיהן וניביהן נתאזרחו בספרותנו, ו) העיקר משניות נחיות וקלות. מהבריתות נבחרו ביחוד אלה המסבירות ביותר דברי המשנה הקורמת להן וסופית לה נמוקים הדינים; וכמוקם הצריך; ושדברי המשנה תמהוים קצת בלי פרוש הגמרא, הביא המתכר דברי הגמרא נופא מיד אחר המשנה. בבאור המשנה היו לנגד עיני המתכר כל המפרשים ומכולם יחד בחר את הפשוט, המדויק והמתקבל יותר על הלב, ועל פיו באר את המקום הדרוש באור.

הספר נדפס באותיות גדולות, בהירות ויפות ועל נייר טוב.

מחיר הספר 60 קאפ, מכי 70 קאפ, פארטא 8 קאפ.

Verlag „TUSCHIJAH“, Warschau.

מתקבלת החתימה לרבע השני של שנת 1910 על הביבליותיקה השבועית

"ביבליותיקה גדולה"

מבחר הספרות העברית הישנה, החדשה והצעירה.

נערכת בעזרתם ובהשתתפותם של טובי החכמים והסופרים העברים בכל הארצות.

חמשים (50) ספרים בכל שנה.

ברבע הראשון יצאו מביהד"פ הספרים הללו:

א) כל ישרי רבי שמואל הנגיד.

ערוכים ומסודרים, מגהים ומבארים, עיי דר. ה. ברודי (פראג).

ב) כל כתבי דר. שלמה רובין.

ערוכים ומסודרים, מגהים ומתקנים, עם תמונות המהבר ותולדות, עיי דר. י. קלוזנר.

המנות המהבר ותולדות, עיי דר. י. קלוזנר.

ג) גאון יהודה וירושלים.

(תלבישת העברים בתקופת כה"ק, עם מבוא והערות, מאת אי"ש הרשברג, שיוספהו לספר הבא. הראשון מכל כתבי דר. שלמה רובין, "ספר המדות", הולך ונסדר בדפוס ויצא בקרוב).

ד) כל כתבי מ. ד. ברנדשטטר.

ישנים גם הדינים, בשלשה חלקים, עם תמונות המהבר ותולדות, עיי דר. מ. רבינוביץ.

ה) בערב, מפוסים ספרותיים, מאת דר. מ. י. ברדיטצבסק.

ו) כתבים אחרונים (מעובדו המנות מאת י. ברשדסקי, הלק ראשון, עם תמונות המהבר ותולדות, עיי דר. מ. י. ברדיטצבסק).

ז) עם מסה ספרותית, ברשדסקי בתור אדם ובתור מספר, מאת בן-אביגדו.

שני הספרים הראשונים של הרבע השני הם:

1) כל כתבי דר. ש. רובין, "ספר המדות".

2) הרב מלאדי ומפלגת הב"ד, מאת מ. טייטלבוים. (עם מבוא מאת הלל צייטלר ומלואים מאת ח"י בארנשטיין).

מחיר החתימה:

ברוסיה: לשנה 10 רובל, עם המשלוח 12 רובל; בחו"ל: 13 רובל לשנה עם המשלוח, וכן לחצי ולרבע שנה בערך.

עם הביבליותיקה העברית (מאתים ספרים בכל מקצעות הספרות), בשיעורין: לקבל 25 ספרים בבת אחת בכל רבע שנה.

ברוסיה: לשנה 24 רובל, עם המשלוח 28 רובל; בחו"ל: לשנה 32 רובל עם המשלוח, וכן לחצי ולרבע שנה בערך.

החפצים לקבל את הביבליותיקה העברית בבת אחת עליהם לצרף לחתימתם על הביבליותיקה הגדולה עוד 20 רובל מראש, ובעד מכורכת הדר בחמשים כרכים (מסודרים לפי הענינים) 30 רובל, המשלוח על חשבון הקונה כפי שיעלה.

בתשלומין לשיעורין אפשר ג"כ לקבל את הביבליותיקה העברית מכורכת הדר, אבל רק בארבעים כרכים — כפי סדר הוצאת הספרים — ובחוספת 8 רובל בעד הכריכות במשך שנתים (1 רובל לכל רבע בעד הכריכות של 5 כרכים). המשלוח כמבואר למעלה. — מחו"ל אפשר לשלוח בכספי המדינה לפי הקורס.

כריכות לספרי הביבליותיקה הגדולה תעשינה רק בסוף השנה, וההותמים יוכלו להשיגן אז ולשום כחן את כרכי הביבליותיקה פסדר נכון.

אפשר לחתום על הביבליותיקות דגדולה והעברית, בכל בטיס העברים. פרוספקט מפורט ישלה הנם לכל דורש.

האדרסה של הירדקציה והאדמיניסטרציה:

VERLAG „TUSCHIJAH“ WARSCHAU.

טיכטיגסטער

האנדעלס-אונטערריכט

איך ערטיילע אונטערריכט אין איינפאכער אונד דאָפּפּעלטער בוכהאלטעריע, אין וועכסעל אונד האַנדעלסקונדע, קויפּמאַנישעס רעכנען, באַנק וועזען און באַנק-רעכנען, האַנדעלקאַרעכענענדיק, גרינדליכע אונטערריכט אין העבראישער, דייטשער און פראַנצאָזישער שפּראַכע וואָו אין עספּעראַנטאָ אונד סטענאָגראַפיע. דער אונטערריכט איזט גע- טיילט אין צוויי קורזען, יעדער קורז א 6 מאָנאַט, נאך יעדעס קורז שטעללע איך מיינע שילער צור פּרוּפּונג אויף דער האַנדעלקאַרעכענענדיק אין לעמבערג צו.

איך נעהמע אויסוואַרטיגע שילער אין פענסיאָן אויף צופרייערענהייט גאראַנטירט.

M. WUNDERMANN STRYJ

k. k. Gerichtl. Sachverständiger

in Waren u. Bankbuchung.

טשאַרענט-עפען.

מיינע זייט 15 יאהרען בעקאַנטען שלאָסער בלעך טשולענט-עפען אהנע רעהרע, אהנע קאמין פיערזיכער הערגעשטעלט, קענענען איבעראל שטע- הען, מיט אביסכען האלץ-קאהלען בעהייצט האלטען זעלבע 30 שעה היץ אין פּיילען טויערדיקע היזער שאַן איינגעפיהרט, איך בייא כמה מאות רבנים וגדולי הדור בגאליציען וואגארון.

1 אָפען צו 4 טעפּפע פּער 3 ליטער טעפּפע מיט טעפּפּראַטער אבטהיילונג 2 פיר חלב, 2 פיר בשר, 12 קר. 1 אָפען פּאן 6 טעפּפע פּער 2 1/2 ליטר טעפּפע 2 פיר חלב 4 פיר בשר 14 קר. פּער 3 ליטר 16 קר. פּער 3 1/2 ליטר 20 קר. פּער 4 ליטר 24 קר. עפען מיט דאפּעלטע וואַנדע צו זאנד אויפּפּילונג 100% אויפּשלאַן.

פּערזענדע געגען אנגאבע אונד פּאַסט- נאכאמאכע. פּריעהר מישלעניק, יעצט

Rubin Perlberger, Krakau

Breitgasse 14.

Kliö Füllfederhalter

דער בעסטע אללער גאט- טונגען פיר יעדען שרייבערען אונגעטבעהרליך, פאסטענד פיר יעדע פּעדער אונד טיכטע.

וועד אוינמאל קלייא אין גע- ברודיך גענאממען האט, ווירד מיט קיינער אידערען פּעדער מעהר שרייבען.

צו בעזיעהען א קראנגען 5. ביז 28. דורך דיא הויפטפּער- טרעטונג פּאן

A. WEISSMANN Podgórze, (Galizien).

Kaufm. Fern-Unterricht!

בוכפיהרונג (אללע מעטאָדען) האַנדעלקאַרעכענענדיק דענק, דייטשע שפּראַכלעהרע, קויפּמ, רעכנען, האַנדעלס- עט וועכסעלרעכט, וואַסענקונדע, געאָגראַפיע, שענשרייבען, וועלטגעשיכטע, עס פּער אַנטאָוועלש פּראַכע, סטענאָגראַפיע, (אלע סיסטעמע) א. ה. ו. קאָנן יעדערמאן אָהנע בעיאַנדערע פּאַרקענטניסע אים ברעפּליכען וועגע אונד אין קורצער צייט גרינדליך ערלערענען. — האַנאַראַר מאַססיג. — בייא גלייכצייטיגער טיילנאָהמע אן 4 לעהר- פעכערן.

STENOGRAPHIE GRATIS.

אנפראגען נור געגען רעטורקארטע, פּראַספּעקטע K 0.50 ערפּאָל גאראַנטירט.

Erstes commercielles Unterrichts-Institut, Abteilung für briefl. Unterricht

A. WEISSMANN, Podgórze Krakau H-E

הדפסה

הנני מתכבד להודיע כי עבדתי את נוכחי הולדתי גם כשפת הורחם הודית העדו צרת. ועתה יוכל כל אחד להשפיע צרכי הורחתי גם חלה בחן להם פוס ידעה צאשכמיה וצפוחים הם כי יקבלו להם את השפה השצרית בכל וקאפוחיה על נקלה בזמן קצר. עדים הם חלפי התלמידים שהסתנוקו צוכתני הורחתי וצפחו על ידם לנערתם צאפן אשר לא קוו. פרוקפקט ופרט חנס, זרגוני או חשכמזי. (הסולה 25 הלר צעד הפרוקפקט וקצב את ספרי התנועות וטיפיקים חנס חין כקק). וכתה לדוגמה צשפת הורחם זרגוניה 1.20 צשפת הורחם חשכמיה (צפוחיה עזריות) K. 1.—

S. WALKOWSKI, KRAKAI
Postfach 119.

האכפרימא פאסטא

צו שודע און צו מעטאל אין אלע פארבען און גרעסען פון די זעזעצליך געשיצטע מארקען Feniks און Tęcza טרוקענט קיינמאל נישט אויס פונעם האנגלאנין שארט נישטדעם לעדער, אויך גליצערין-פאסטא-ליע-פערט די כעמישע פאבריק **CH. i J. TEITELBAUM** Kraków, Bonifraterska 5, ביי אכנאטע פון 100 דוצענד פער נאכנאטע סעפארטע אפערטע-ליעפערונג פראמפט רעעלע בעדיענונג צו טולסטע צופריעדענהייט גאראנטירט. מוסטערן פיר 40 העלער בארקען. בלאץ-אגענטען און גרעסערע שטערט געזוכט.

הפוסד היב (הצפוחיה חנס חין) הכשרי עירי צין און הורחתי-הודית-העזריות...
הפוסד היב (הצפוחיה חנס חין) הכשרי עירי צין און הורחתי-הודית-העזריות...
הפוסד היב (הצפוחיה חנס חין) הכשרי עירי צין און הורחתי-הודית-העזריות...

ביערפערטרעטונג.

ווער אויף דער פערטרעטונג דער ברויערען דער נארדטערישען ברויערייא אונד מאלצפאבריקס-אקציענגעזעללשאפט אין האנסדארף, יאהרנסדארף אונד מאהר. שאחנבערג, וועלכע האנגראדיגע ביערע וויא האנסדארפער-פילזנער, סודעטעג-ברייא, (ביירישע סארטע) באק, (פארטאך קוואליטעט) עקספארט-מערצען, דאפפל-לאגער אונד לאגערבער ערצייגט, רעפ-לפקטורט, וואללע זיך געפפלעליגסט אונ-געזיימט און דערען גענעראלפערטרעטער: Grajower, Henenberg & Scharf Chrzanów. ווערדען וועלכע בערייט זינה, אללע און זיע געשטעללטען אנפארדערונגען גע-ניעגע צו קייסטען.

Wyd.: { Naftali Hof
S. M. Laser
Odpowiedzialny redaktor: S. M. Laser.
Drukiem M. Lenkowicza w Krakowie.
Bożego Ciała 22.

בהכשר "WILLAX" גמור

Zucker, Kaffee und Cichorie ganz überflüssig, wenn man „WILLAX“ Kaffeewürfel benützt. Denn wenn ein „WILLAX“-Würfel in heissem Wasser oder in heisser Milch aufgelöst wird, hat man sofort einen hochfeinen schwarzen Kaffee oder einen vorzüglichen Milchkaffee fertig. „WILLAX“ wird unter strenger orth. Vignette zu achten! Preis blos 4 Heller per Würfel. Wiederverkäufer wollen Spezialoffert verlangen! Jedem Packet wird orth. beigelegt. Zu beziehen ausschliesslich „Garai“-Droguerie, Budapest, Garai-Platz Nr. 14.

(Einzige gesperrte Droguerie Budapests.)
Telegramm-Adresse: „Vanillin, Budapest“.)

Daselbst auch Chemisches Laboratorium, Verbandstofflager, Heilmittel-Spezialitäten, Haushaltsartikel, Parfüms, kosmetische Artikel etc. Alle Sorten allerfeinster ätherischer Oele und Compositionen zur Zubereitung schmackhafter Liquere und Brantweine (auf kaltem Wege) billigst.

Newyorker Germania

Lebensversicherungsgesellschaft.

Versicherungsstand am Schlusse des Jahres 1905	K. 539,686.228.—
Stand der Activa laut Bilans Ende 1905	176,528.370.—
Einkünfte von Assekuranz Prämien und Zinsen 1905	30,748.986.—
Ueberschuss vom Jahresumsatz	K. 2,215.336.—
Reserven v. früheren Jahren für Dividende	11,718.647.—
	13,934.003.—

Folgende Vorteile bietet die Newyorker Germania ihren Versicherten:

- 1) Sie gewährt die ersten Dividenden schon nach Ablauf des ersten Jahres;
- 2) die Polizen behalten ihren Wert nach 3 Jahren der Ausstellung sogar wenn die Versicherten durch Selbstmord oder Duell starben, und auch in Fällen, in welchen der Antrag objectiv falsche Deklaration enthält;
- 3) Reise um die ganze Erdkugel unterliegen keine besonderen Prämien;
- 4) ebenso brauchen im Kriegsfall die zu den Waffen Berufenen keine besonderen Prämien zu zahlen;
- 5) nach 3-jähriger Versicherung kann der Versicherte, bei Einstellung weiterer Entrichtung der Prämien, über die Polize frei verfügen, gemäss der in der Polize ersichtlichen Instruktion.

General-Agentur für Westgalizien:

Sigmund Gleitzmann, Krakau

Jasnagasse 5.

Agenten unter günstigsten Bedingungen gesucht.

כשרה זעלכווארען-פאבריק

A. Finkelstein, Lemberg, Gołuchowskipl. 2.

ליעפערט אלע סארטען זעלכווארען, בעסטע כשרה דעליקאטעסע. די פאבריק איזט מיט דען מאדערנסטען בעהעלפען אינגערקסטע, ווי עלעקטרישע קראפט א. ו. ו.

אונד ערצייגט נור פרימא-ווארע

בהכשר הרה"ג ר' משה באב"ד האב"ד פה.

Erstes und Grösstes

Gramophonhaus JOSEF WECHSLER

Engros & Endetail

Lemberg, Sykstuska 2. Krakau, Grodzka 71.

גענעראלפערטרעטער דער גראמאפון אקציען-געזעלשאפט מיט מארקע שרייבענדער ענגעלי גרעססטעס לאגער פאלישער, דייטשער, העברעאישער אונד יודישער פלאטען מיט מארקע, ענגעלי. 20.000 פלאטען ערסטרעסטער קינסטלער שטעטס און לאגער-רעפערטורמילע אונד ווערקשטעטע און ארטע בעסטע אומטויש-בעדינגונגען. — פרויקטאטיאגע גראטס אונד פראנקא.

לעמבערג, מעלעפאן II 2033
קראקוי, מעלעפאן 461

דר' דוד ראטהבלום.

סניגור לעניני עונשין פתח את לשכתו בוויין I. Bräunerstrasse Nr. 7. אל לשכתי יכולים לכתוב בכל לשונות המדינה.

M. Gutwirth, Bochnia liefert Knochenmehl und Thomasmehl in jeder Gehaltslage zu sehr billigen Preisen.

מנקר.

פיר מינע און 20 יוני צו ערעפענען-דען נשר זעלכווארען-פאבריק מיט עלע-קטרישעם בעטריעב זוכע איך איינען

מנקר אהוריים

ומשיגיה מיט צייגניסען פאן איינעם ארטאדאקסען בידע פערזעהען. געהאלט 120 קראנען מאנאטליך. רעפלעקטאנטען וואללען זיך ווערען און:

Samuel Markowicz, Fleischer u. Selcher Bielitz.

ספר טוב לבתי ספר

המדריך בשפת כתבי הקדש

(החבורה הראשונה בראשית)

כולל כל שרשי תנ"ך בתשע מאות פסוקים עם לחות לזמיות ורשימת מלים ותרגילים וכל ספורי תנ"ך בלשון המקרא עם כל המצות וסודי הדת. מסודר עפ"י סדר התנ"ך ומתורגם אשכנזית מאת י. ל. רא-כינאוויטש. מחיר חובי אי כתף אחת, עם סארטא עוד 20 הלר. להשיגו אצל המחבר J. L. RABINOWICZ, Boskowitz (Mähren).

נור 2 העללער קאסטעט זיין איינע פייערראסטע

צינען דעם בעטראגעס פער טאג אונד זאלל איינע זאלכע אין קיינעם געשעפטע אונד אין קיינער וואהנונג פעהלעך, דא זיין דאדורך רהוגי שלאפען אונד פאהרען קענען אונד אונטערוועגס זיך איהרעם פערמעגענס זיכער פיהלעך. עם ליעפערט דיא בעסטע קאנסטרוק-ציאן פייערפעסטען אונד געגען איינברוך זיכערע קאסטען אויס דער

ווייענער קאסטענפאבריה

זעהר קאנקורענצעפהיג פיר ווייענער-פערקייפער אונד פריוואט פיר זעמטליכע צוועקע אונד צו יעדעם מעבעל-גארניטור לויט וואונש אהנע מעהרקאסטע-פאסטענד

ARON SCHWARZ, CHRZANÓW.

סאלידע פלאטעפערטרעטונגען ווערדען געזוכט. — פערלאנגען זיין אפערטע.

Wundervolles für Bruchleidende!

K. k. patentirtes Radikal abhülffliches Bruchband, kleinste Dimension, geringstes Gewicht, ohne Feder oder Metall, schmerzlos, ohne Druck wirkend. Anfragen mi retourporto, an: M. KANTROWICZ, PODGORZE, Galizien.